

ROZJÍMÁNÍ (pro M.B.)

Franz Kafka

Děti na silnici

Slyšel jsem, jak kolem zahradní mříže přejíždějí vozy, někdy jsem je i zahlédl lehce se pohybujícími šterbinami v listí. Jak za horkého léta praštělo dřevo ojí a loukotí! Dělníci se vraceli z polí a smáli se až hanba.

Seděl jsem na naší malé houpačce, právě jsem odpočíval mezi stromy v zahradě svých rodičů.

Za mřížemi se stále něco dělo. Kolem se poklusem mihly děti; vozy naložené obilím s muži a ženami na snopech a kolem dokola zastínily květinové záhony; k večeru jsem uviděl pána s holí, jak si pomalu vykračuje, a několik dívek, které šly proti němu držíce se pod paží, s pozdravem ustoupilo stranou do trávy.

Potom vzlétli ptáci jak jiskry, sledoval jsem je očima, jak jedním dechem stoupají vzhůru, až mi připadlo, že už nestoupají, ale že já padám, a drže se pevně provazů, začal jsem se samou slabostí houpat. Za chvíli, když už zavanul chladnější vzduch a místo poletujících ptáků se objevily chvějící se hvězdy, jsem se houpal prudčeji.

Při světle svíčky jsem večerel. Často jsem se oběma pažemi opíral o dřevěnou desku stolu a již unaven jsem ukusoval chléb s máslem. Bohatě prolamované záclony se nadouvaly teplým větrem a tu a tam je některý kolemjdoucí zvenčí přidržel rukou, chtěl-li na mne lépe vidět a promluvit se mnou. Svíčka většinou brzy zhasla a v jejím tmavém kouři se ještě nějakou dobu prohánělo hejno komárů. Zeptal-li se mne někdo na něco od okna, pohlédl jsem na něj, jako bych se díval do hor nebo do čirého vzduchu, a ani jemu nijak zvlášť nezáleželo na odpovědi.

Přeskočil-li pak někdo okenní parapet a ohlásil, že ostatní jsou již před domem, pak jsem ovšem s povzdechem vstal.

„Ale proč tak vzdycháš? Copak se stalo? Snad ne nějaké zvláštní, nenapravitelné neštěstí? Copak se z něho nikdy nevzpamatujeme? Je doopravdy všechno ztraceno?“

Nic nebylo ztraceno. Vyběhli jsme před dům. „Zaplat’ pánbůh, konečně jste tady!“ - „Ty zkrátka přijdeš vždycky pozdě!“ - „Jak to já?“ - „Právě ty, zůstaň si doma, když nechceš jít s námi.“ - „Jen žádné milosti!“ - „Co? Žádné milosti? Co to povídáš?“

Hlavami jsme rozráželi večer. Nebyl den a nebyla noc. Chvílemi o sebe knoflíky našich vest drhly jako zuby, chvílemi jsme pádili v pravidelné vzdálenosti, ústa plná ohně jako zvířata v tropech. Jako kyrysníci za starých válek, s dusotem a vysoko ve vzduchu, hnali jsme se krátkou ulicí dolů a s tímto rozběhem v nohou vzhůru dál po silnici. Někteří seskočili do příkopu, a sotva zmizeli proti temnému náspu, už stáli jako cizí lidé na polní cestě a shlíželi dolů.

„Tak slezte!“ - „Nejdřív pojd’te vy nahoru!“ - „Abyste nás shodili dolů, ani nás nenapadne, tak chytří jsme taky.“ – „Chcete říct, tak zbabělí. Jen pojd’te, pojd’te!“ - „Doopravdy? Vy? Zrovna vy že nás shodíte? Kde byste na to vzali?“

Zaútočili jsme, vrazili nám do prsou a my, ochotně padající, jsme se složili do trávy v příkopu. Vše bylo rovnoměrně vyhráté, necítili jsme v trávě ani teplo, ani chlad, jen únava nás zmáhala.

Když ses otočil na pravý bok, dal ruku pod ucho, chtělo se ti spát. Sice by ses jednou rád zvedl s bradou zdviženou, ale jen proto, abys padl do ještě hlubšího příkopu. Pak by ses rád, s napřaženou paží, s nohama šikmo vlajícíma, vrhl do vzduchu a znovu padl do jistě

ještě hlubšího příkopu. A vůbec se ti s tím nechťelo přestat.

Sotva jsi ještě pomyslel na to, jak se v posledním příkopě náležitě zvlášť v kolenou natáhneš k spánku jak široký tak dlouhý, a s pláčem na krajíčku jsi ležel na zádech jako nemocný. Zamžikal jsi, když najednou některý z chlapců s lokty při bocích, s tmavými podrážkami skočil přes nás z náspu na silnici.

Měsíc byl už dost vysoko, v jeho světle projel okolo poštovní vůz. Kolem se zdvihl lehký vítr, i v příkopu ho bylo cítit, a nablízku se rozšuměl les. A tu už člověku tolik nezáleželo na tom, jestli je sám.

„Kde jste?“ - „Pojďte!“ - „Všichni sem!“ - „Co se schováváš, nedělej hlouposti!“ - „Copak nevíte, že pošta už je pryč?“ - „Ale ne! Už je pryč?“ - „Ovšem, přejela, zatímco jsi spal.“ - „Já že spal? Ale jdi!“ - „Jen mlč, ještě je to na tobě vidět.“ - „Ale prosím tě.“ - „Pojďte!“

Běželi jsme těsněji u sebe, někteří se chytili za ruce, hlavu jsme zvedali co nejvýš, neboť cesta šla z kopce. Jeden vyrazil indiánský válečný pokřik, nohy se rozletěly tryskem jako nikdy předtím, jak jsme skákali, vítr nás zvedal v bocích. Nic by nás nedokázalo zastavit; tak jsme se rozběhli, že i při předbírání jsme si mohli založit paže a klidně jsme se mohli ohlížet za sebe.

Na mostě přes bystřinu jsme zůstali stát; kdo přeběhl, vrátil se zpět. Voda dole se tříštila o kamení a kořeny, jako by ani nebylo pozdě večer. Nebyl jediný důvod, proč by si člověk nevyskočil na zábradlí mostu.

Z houštin v dálce vyjel vlak, všechna kupé svítila, okna byla jistě spuštěna. Jeden z nás začal nějakou odrhovačku, ale do zpěvu nám bylo všem. Zpívali jsme mnohem rychleji, než jak jel vlak, kývali jsme pažemi, protože hlas už nestačil, naše hlasy se dostaly do chumlu a

nám v něm bylo dobře. Smísíš-li svůj hlas s ostatními, jako by ses chytil na udicí.

Tak jsme zpívali, s lesem za zády, vzdáleným cestujícím do ucha. Dospělí ve vsi byli ještě vzhůru, matky stlaly na noc postele.

Byl již čas. Políbil jsem toho, co stál u mne, třem nejbližším jsem jen tak podal ruce a rozběhl jsem se cestou zpět, nikdo mě nevolal. Na první křižovatce, kde už mě nemohli vidět, jsem uhnul a polními cestami jsem znovu vběhl do lesa. Mířil jsem k městu na jihu, o němž se u nás ve vsi říkalo:

„Tam jsou lidi! Považte, oni nespí!“ „A proč nespí?“

„Protože nejsou unavení.“ „A proč nejsou unavení?“ „Protože jsou to blázni.“

„Copak blázni nebyvají unavení?“ „Jak by blázni mohli být unavení?“

Odhalení šejdíře

Kolem desáté večer jsem s mužem, kterého jsem znal jen letmo z dřívějšíka a který se ke mně tentokrát zase zčistajasna přidružil a dvě hodiny mě vlácel po ulicích, konečně dorazil k panskému domu, kam jsem byl pozván do společnosti.

„Tak!“ řekl jsem a tleskl na znamení, že je bezpodmínečně nutné se rozloučit. Méně určité pokusy jsem předtím učinil již několikrát. Byl jsem už unaven.

„Jdete hned nahoru?“ zeptal se. Z jeho úst jsem slyšel zvuk, jako když o sebe cvaknou zuby.

„Ano.“

Byl jsem přece pozván, hned jsem mu to říkal. Ale byl jsem pozván nahoru, kde bych už tak rád byl, a ne abych tu postával dole u vrat a díval se svému protějšku přes uši. A teď abych s ním ještě mlčel, jako bychom se byli rozhodli stát na tomto místě hodně dlouho. Přitom se na tom mlčení podílely i domy okolo a tma nad nimi až k hvězdám. A kroky neviditelných chodců, jejichž cesty se člověku nechtělo uhadovat, vítr, který se ustavičně tlačil na protější stranu ulice, gramofon, zpívající do zavřených oken kteréhosi pokoje - bylo je možno zaslechnout v tomto mlčení, jako by odjakživa a navždy bylo jejich majetkem.

A můj průvodce se připojil svým a - s pousmáním - též svým jménem, natáhl pravou paži vzhůru podle zdi, zavřel oči a opřel si o ni tvář.

Já však jsem se na ten úsměv nedíval až do konce, neboť jsem se náhle odvrátil studem. Teprve podle tohoto úsměvu jsem tedy poznal, že je to šejdíř, nic víc. A byl jsem přitom ve městě už několik měsíců, domníval jsem se, že znám skrz naskrz tyhle šejdíře, co proti nám za noci vystupují z postranních ulic s rukama napřaženýma jako hospodští, co se potloukají kolem návěstního sloupu, u něhož stojíme, jako by si hráli na schovávanou, a aspoň jedním okem číhají zpoza oblého sloupu, co se před námi najednou vznášejí po hraně našeho chodníku na křižovatkách ulic, když se nás zmocní úzkost! Tak dobře jsem jim přece rozuměl, vždyť to byli moji první městští známí z hospůdek, a díky nim jsem poprvé uzel onu nepoddajnost, kterou si teď tak málo dovedu odmyslet od světa, že ji už začínám cítit sám v sobě. Jak zůstávali stát proti člověku, i když jim už dávno unikl, když už tedy dávno nebylo koho nachytat! Jak nikdy neusedli, nikdy neupadli, nýbrž se na člověka dívali pohledem, který stále ještě, i když jen zdálky, přesvědčoval! A jejich prostředky byly vždy stejné: Postavili se před

nás tak zešíroka, jak jen mohli; snažili se nás odvrátit od místa, kam jsme měli namířeno; náhradou nám zchystali příbytek na svých vlastních prsou, a vzepjal-li se v nás nakonec nahromaděný cit, považovali to za objetí a vrhali se do něho po hlavě.

A tyhle staré žerty jsem tentokrát rozpoznal, až když jsme spolu byli tak dlouho. Špičky prstů jsem si o sebe rozdíral, abych tu ostudu odčinil.

Můj muž tu však stále ještě stál, opřený jako dřív, pořád ještě se považoval za šejdíře a samou spokojeností s vlastním osudem se mu zarděla holá tvář.

„Poznal jsem tě!“ řekl jsem a ještě jsem mu lehce poklepal na rameno. Pak jsem rychle vyběhl do schodů a tváře služebnictva nahoře v předsíni, tak bezdůvodně věrné, mě potěšily jako krásné překvapení. Po řadě jsem se na všechny podíval, zatímco ode mne brali plášť a opášovali mi boty. S úlevou a vzpřímen jsem vstoupil do sálu.

Nenadálá procházka

Když se vám večer zdá, že jste se neodvolatelně rozhodli zůstat doma, když jste si oblékli župan, sedíte po večeři u osvětleného stolu a chystáte se k oné práci nebo hře, po jejímž skončení chodíváte spát, když je venku nevlídné počasí a zůstat doma je samozřejmé, když jste už i teď setrvali u stolu tak dlouho, že odchodem byste nutně vzbudili všeobecný podiv, když i na schodišti je už tma a domovní vrata jsou zamčená, a když se pak přes to všechno v náhlé tísní zvednete, převléknete si kabát, ve chvílce jste oblečen na vycházku, prohlásíte, že musíte odejít, po krátkém rozloučení to i učiníte a podle toho, jak prudce jste přibouchli dveře od bytu, usoudíte, jak velké rozmrzení jste za sebou zanechali, když se na ulici opět vzpamatujete, s údy, které na tuto již nečekanou svobodu, jíž se jim dostalo,

odpovídají obzvláštní čilostí, když pocítíte, že tímto jediným rozhodnutím jste v sobě soustředili veškerou rozhodnost, když s větší závažností než obvykle poznáváte, že v sobě máte spíš sílu než potřebu snadno uskutečnit a snést seberychnější změnu, a když se pak ženete dlouhými ulicemi - potom jste pro tento večer docela vykročili ze své rodiny, která se propadne do prázdnoty, kdežto vy sami se plácáte vzadu do stehů a pozvedáte se k své pravé podobě ve zcela pevném, černém obrysu.

Vše ještě zesílí, navštívíte-li v tuto pozdní večerní hodinu přítele, abyste se podívali, jak se mu daří.

Rozhodnutí

Povznést se z bědného stavu musí být snadné i při energii jen chtěné. Odtrhnu se od židle, oběhnu stůl, rozhýbám hlavu i krk, zažehnu oheň v očích, napnu svaly kolem nich. Vzepřu se jakémukoli citu, přijde-li teď A., bouřlivě ho pozdravím, vlídně strpím B. u sebe v pokoji, vzdor bolesti a námaze vdechnu do sebe dlouhými doušky vše, co řekne C.

Leč i tak s každou chybou, již se nelze vyvarovat, bude všechno - to snadné i to obtížné - váznout a já se budu nuceně otáčet v kruhu nazpátek.

Je proto nejspíš radno vše snášet, chovat se jako netečná hmota, a i kdyby ses cítil odstrčen, nedat se zlákat k žádnému zbytečnému kroku, hledět na druhého zvířecím pohledem, nepocítit lítost, zkrátka, vlastní rukou potlačit to, co ještě zbývá z přízraku života, to jest, rozmnožit ještě poslední, hrobový klid a mimo něj neponechat již nic.

Charakteristickým pohybem pro takový stav je přejíždění malíčkem po obočí.

Výlet do hor

„Nevím,“ zvolal jsem nezvučně, „já nevím. Jestli nikdo nepřijde, tak prostě nikdo nepřijde. Nikomu jsem nic zlého neudělal, nikdo neudělal nic zlého mně, ale nikdo mi nechce pomoci. Vůbec nikdo. Ale tak to přece není. Až na to, že mi nikdo nepomůže - jinak by to vůbec nikdo bylo pěkné. Docela rád - proč ne - bych si vyšel na výlet ve společnosti samých Nikdů. Ovšemže do hor, kam jinam? Jak se ti Nikdové na sebe tlačí, ta spousta paží, natahujících se jedna přes druhou a zavěšených do sebe, ta spousta nohou vzdálených od sebe jen krůček! Rozumí se, že všichni jsou ve fraku. Jdeme si jenom tak, vítr profukuje šterbinami mezi našimi údy. Hrdla se na horách uvolní! Je to div, že nezpíváme.“

Bída starého mládence

Zdá se to tak kruté zůstat starým mládcem, jako starý muž se při přísném zachovávání důstojnosti doprošovat přijetí, chcete-li strávit jeden večer s lidmi, stonat a z kouta postele celé týdny hledět do prázdného pokoje, loučit se vždy před domovními dveřmi, nikdy se po boku manželky nehrnout do schodů, v pokoji mít jen postranní dveře, které vedou do cizích bytů, večeri si nosit domů v ruce, muset se podívat cizím dětem a nesmět si ustavičně opakovat: „Já nemám žádné,“ pěstovat si zevnějšek i chování podle jednoho či dvou starých mládců z dětských vzpomínek.

Tak nějak to bude, jen tu člověk bude dnes a později stát sám i ve skutečnosti, s tělem a skutečnou hlavou, tedy i s čelem, aby si do něj mohl tlouci rukou.

Obchodník

Možná že někteří lidé se mnou mají soucit, ale já o tom nic nevím. Můj malý obchod mi dělá starosti, z nichž mě uvnitř bolí čelo a spánky, neskýtá mi však vyhlídky na spokojenost, neboť můj obchod je malý.

Na hodiny dopředu musím činit opatření, udržovat v bdělosti sluhovu paměť, varovat před obávanými chybami a v jednom ročním období odhadovat, jaká zavládne móda v období následujícím, nikoli mezi lidmi mé vrstvy, nýbrž mezi nepřístupným obyvatelstvem na venkově.

Mé peníze mají cizí lidé; v jejich poměrech se nemohu vyznat; nerozpoznám pohromu, která by je mohla postihnout; jak bych ji mohl odvrátit! Třeba začali rozhazovat a pořádají někde v zahradní restauraci slavnost a jiní se na té slavnosti na útěku do Ameriky na chvíli zastaví.

Když se pak večer po pracovním dni obchod zavře a já náhle před sebou vidím hodiny, kdy nebudu moci pracovat pro neutuchající potřeby svého obchodu, tu mé vzrušení, jež jsem ráno vyslal daleko kupředu, do mne vtrhne jako vracející se příliv, avšak nezdrží se ve mně a bez cíle mě strhne s sebou.

A přece nemohu tohoto rozmaru vůbec využít a nezbývá mi než jít domů, poněvadž mám obličej a ruce špinavé a zpocené, šaty umazané a zaprášené, na hlavě čepici z krámu a střevíce poškrábané od hřebíků z beden. Jdu pak jako po vlnách, luskám prsty obou rukou a dětem, které jdou proti mně, přeježu dlaní po vlasech.

Ale cesta je krátká. Hned jsem u sebe v domě, otevřu dveře od výtahu a nastoupím.

Vidím, že jsem teď náhle sám. Druzí, kteří musí stoupat po schodech, se při tom trochu unaví, s chvatně dýchajícími plícemi musí

počkat, než jim někdo přijde otevřít dveře od bytu, přitom mají pro svou mrzutost a netrpělivost důvod, vejdou do předsíně, kde pověsí klobouk, a teprve když projdou chodbou kolem několika skleněných dveří do svého pokoje, jsou sami.

Já jsem však sám hned ve výtahu, a opřen o kolena, dívám se do úzkého zrcadla. Když se dá výtah do pohybu, řeknu:

„Zmlkňte, ustupte, chcete do stínu stromů, za okenní záclony, do klenuté besídky?“

Mluvím zuby a za tabulkami z mléčného skla se dolů řítí zábradlí jako vodopád.

„Odleťte pryč; vaše křídla, jež jsem nikdy neviděl, nechť vás zanesou do venkovského údolí anebo do Paříže, pokud vás to tam žene.

Avšak pokochejte se vyhlídkou z okna, když ze všech tří ulic vycházejí procesí, nevyhýbají se jedno druhému, prostupují se navzájem, až mezi jejich posledními řadami opět vyvstane volné prostranství. Mávejte šátky, trňte hrůzou, buďte dojati, chvalte krásnou dámu projíždějící kolem.

Přejděte potok po dřevěné lávce, kývněte na koupající se děti a obdivujte hurá tisíce námořníků na vzdálené obrněné lodi.

Jen klidně pronásledujte toho nepatrného muže, a až jej strčíte do průjezdu, oberte ho a pak se za ním dívejte, všichni s rukama v kapsách, jak smutně zachází do ulice vlevo.

Policie rozptýleně cválající na koních krotí zvířata a zatlačuje vás zpátky. Nechte je být, budou nešťastní z těch prázdných ulic, vím to. Prosím, už po dvou ujíždějí pryč, pomalu kolem nároží, v letu přes

náměstí.“

Pak musím vystoupit, poslat výtah dolů, zazvonit u dveří, a služebná otvírá, zatímco já zdravím.

Roztržité vyhlížení

Co budeme dělat v těchto jarních dnech, které se teď rychle blíží? Dnes ráno bylo nebe šedivé, ale přistoupíte-li k oknu teď, jste překvapeni a tváří se opřete o okenní klikku.

Dole na dětské tváři děvčátka, které si tu vykračuje a rozhlíží se, vidíte světlo slunce, ovšem již zapadajícího, a zároveň na ní vidíte stín muže, který se k němu rychle blíží. Potom muž přejde a tvář dítěte je úplně jasná.

Cesta domů

Hle přesvědčivost vzduchu po bouřce! Zjevují se mi mé zásluhy a zmáhají mě, třebaže se nevzpírám.

Pochoduji a mé tempo je tempem tohoto chodníku, této ulice, této čtvrti. Právem jsem odpovědný za všechny rány na dveře, na desky stolů, za všechny přípitky, za milence v postelích, mezi lešením novostaveb, v tmavých ulicích přitisknuté ke zdem domů, na otomanech bordelů.

Odhaduji hodnotu své minulosti ve srovnání se svou budoucností, avšak shledávám, že obě jsou znamenité, ani jedné, ani druhé nemohu dát přednost a nespravedlivou prozřetelnost musím leda pokárat, že mi tak přeje.

Jenom když vcházím do svého pokoje, jsem trochu zamyšlený, aniž bych však byl cestou do schodů připadl na něco, co by bylo hodno zamyšlení. Nijak zvlášť mi nepomáhá, že dokořán otevřu okno a že kdesi v zahradě ještě vyhrává hudba.

Ti, kdo běží kolem

Jdeme-li se v noci projít na ulici a proti nám běží nějaký muž viditelný již zdaleka - neboť ulice před námi stoupá a je úplněk - nebudeme ho chytat, ani když bude slabý a otrhaný, ani když za ním někdo poběží a bude křičet, ale necháme ho běžet dál.

Neboť je noc a my nemůžeme za to, že ulice v úplňku před námi stoupá, a kromě toho, možná že se ti dva honí pro zábavu, možná že oba pronásledují někoho třetího, možná že ten první je pronásledován nevinně, možná že ten druhý chce vraždit a my bychom byli spoluviníky vraždy, možná že ti dva o sobě nevědí a jeden i druhý pouze na vlastní pěst běží do postele, možná že jsou to náměsíčníci, možná že ten první má zbraně.

A konečně, cožpak nemůžeme být unaveni, cožpak jsme nevypili dost vína? Jsme rádi, že už neuvidíme ani toho druhého.

Pasažér

Stojím na plošině tramvaje a nemám vůbec žádnou jistotu o svém postavení v tomto světě, v tomto městě, ve své rodině. Ani přibližně bych nedovedl říci, jaké nároky bych si mohl v kterémkoli ohledu právem činit. Vůbec nemohu obhájit to, že stojím na této plošině, přidržuji se tohoto držadla a nechávám se vézt tímto vozem, ani že se lidé tomuto vozu vyhýbají nebo si klidně jdou či odpočívají u výkladů.
- Nikdo to ovšem po mně nežádá, ale o to nejde.

Vůz se blíží k zastávce, jakási dívka přistupuje ke schůdkům, chystajíc se vystoupit. Jeví se mi tak určitá, jako bych se jí dotýkal. Je oblečena v černém, záhyby sukně se téměř nepohybují, blůza přiléhá a má límec z bílé krajky s drobnými dírkami, levá ruka je naplocho opřena o stěnu, deštník v pravé ruce stojí na druhém schůdku shora. Obličej je snědý, nos, po stranách lehce promáčklý, je na špičce široký a zaoblený. Má spoustu hnědých vlasů a na pravém spánku jí poletují chloupky. Malé ucho jí těsně přiléhá, ale protože stojím blízko, vidím celou zadní stranu pravého boltce a stín na jeho kořeni.

Tázal jsem se tehdy sám sebe: Jak to, že sama nad sebou nežasne, že má zavřená ústa a neříká nic takového?

Šaty

Často když vidím šaty s bohatými záhyby, nabíráním a třásněmi, jak pěkně přiléhají na pěkná těla, pomyslím si, že takhle dlouho nevydrží, že se pomačkají, nikdy už se neuhladí, sedne na ně prach, zažere se do zdobení a nepůjde již odstranit, a že nikdo už ze sebe nebude chtít dělat takového směšného ubožáka, aby si den co den ráno oblékal a večer svlékal tytéž drahocenné šaty.

Přece však vídám dívky, které jsou opravdu hezké a stavějí na odiv všelijaké půvabné svaly a kotníčky a napjatou kůži a záplavu jemných vlasů, a přece se den co den zjevují v tom jediném přirozeném kostýmu a kladou touž tvář do týchž dlaní, aby se vždy znovu vynořila v jejich zrcadle.

Jen někdy večer, když přijdou pozdě z nějaké slavnosti, připadá jim v zrcadle obnošená, napuchlá, uprášená, všemi okoukaná, že už ji lze sotva dál nosit.

Odmítnutí

Potkám-li krásnou dívku a poprosím ji: „Bud’ tak hodná, pojd’ se mnou,“ a ona kolem mne přejde beze slova, myslí tím:

„Nejsi vévoda vzletného jména, nejsi rozložitý Američan indiánské postavy s vodorovně spočívajícíma očima, s kůží hnětenou vzduchem travnatých plání a řek, jež jimi protékají, nepodnikl jsi cesty ani k velkým, nevím kde ležícím jezerům, ani po nich. Tak proč bych s tebou já, krásná dívka, měla prosím jít?“

„Zapomínáš, že se nepohupuješ v automobilu popojíždějícím po ulici; nevidím, že by za tebou v přesném půlkruhu kráčel doprovod pánů naditých v oblecích a mumlavě ti žehnajících; tvá ňadra jsou pěkně srovnána šněrovačkou, ale stehna a boky se odškodňují za to odříkání; máš na sobě taftové plizované šaty, jež nás všechny loňského podzimu docela potěšily, a přece se - s tímhle nebezpečím života na těle - chvílemi usmíváš.“

„Ano, oba máme pravdu, a abychom si to neuvědomili se vši nezvratností, půjdeme raději domů každý svou cestou, že ano.“

K úvaze pánům jezdcům

Uvážíme-li to, nic nás nemůže lákat, abychom chtěli být v závodě první.

Sláva, že nás v nějaké zemi uznají za nejlepšího jezdce, způsobí ve chvíli, kdy spustí orchestr, příliš velkou radost, než aby se druhý den ráno nedostavila lítost.

Závist soupeřů, lstivých, značně vlivných lidí, nás musí bolet v tom těsném špalíru, jímž teď projíždíme k oné rovině, která se před námi

brzy vyprázdnila až na pár jezdců, předstižených o celé kolo, kteří ujíždějí, docela malí, k okraji obzoru.

Mnozí z našich přátel si spěchají vyzvednout výhru a jen přes rameno na nás pokřikují od vzdálených přepážek své hurá; nejlepší přátelé však na našeho koně vůbec nevsadili, neboť se obávali, že v případě prohry by se na nás museli hněvat, když teď však náš kůň byl první a oni nic nevyhráli, odvracejí se, když kolem nich projíždíme, a raději se dívají po tribunách.

Soupeři vzadu, pevně usazení v sedle, snaží se přehlédnout nezdar, který je postihl, a křivdu, která se jim jaksi děje; nasazují svěží tvář, jako by po této dětské hříčce musel začít nový a teď již opravdový závod.

Mnoha dámám připadá vítěz směšný, protože se naparuje a přitom neví, jak se tvářit na to věčné potřásání rukama, salutování, uklánění a zdravení na dálku, zatímco poražení mají ústa sevřená a zlehka po krku poplácávají své koně, kteří vesměs řehťají.

Konečně se ze zataženého nebe spustí i déšť.

Okno do ulice

Kdo žije opuštěně a přitom by se tu a tam rád někam připojil, komu se vzhledem k proměnám denní doby, počasí, poměrů v zaměstnání a podobně zachce uvidět nějakou, jedno jakou paži, jíž by se mohl zachytit - ten se na dlouho neobejde bez okna do ulice. A je-li to s ním takové, že vůbec nic nehledá a přistupuje k oknu pouze jako unavený muž s očima přejíždějícíma sem tam mezi obecnstvem a oblohou, a nic nechce a jen trochu zaklání hlavu, pak ho dole strhnou koně do kolony vozů a rámusu, a tím konečně do lidské pospolitosti.

Touha stát se Indiánem

Kdyby tak člověk byl Indiánem, vždy pohotový, a předkloněn ve vzduchu na pádícím koni, stále znovu by se zachvíval krátkými otřesy země, až by nechal ostruhy ostruhami, neboť ostruh nebylo, až by odhodil uzdu, neboť uzdy nebylo, a sotva před sebou spatřil zemi jak hladce vysečenou step, už i bez koňské šíje a hlavy.

Stromy

Neboť jsme jako kmeny stromů ve sněhu. Napohled tu hladce spočívají a řekl bys, že stačí malý náraz, abys je odsunul. Nikoli, nejde to, jsou totiž pevně spojeny s půdou. Ale pohleď, dokonce i to je jen zdánlivé.

Trápení

Když už to bylo nesnesitelné - jednou k večeru v listopadu - a já pobíhal po úzkém koberci ve svém pokoji jako po závodní dráze, znovu jsem se obrátil, zděšen pohledem na osvětlenou ulici, a hluboko v pokoji vzadu v zrcadle jsem přece jen opět našel nový cíl a vykřikl, jen abych slyšel křik, na nějž nic neodpovídá a jemuž také nic neubírá sílu, který tedy stoupá vzhůru bez protiváhy a nemůže přestat, ani když zmlkne, tu se přímo ve zdi otevřely dveře, velmi spěšně, protože bylo přece třeba spěchat, a dokonce i koně u vozu dole na dláždění se vzepjali jako zdivočelí koně někde v bitvě s hrdly vydanými napospas.

Jako malé strašidlo vyrazilo z docela temné chodby, v níž dosud nesvítila lampa, nějaké dítě a zůstalo na špičkách stát na trámu podlahy, který se neznatelně houpal. Ihned oslepeno šerem v pokoji, chtělo rychle skrýt tvář do dlaní, upokojilo se však znenadání pohledem k

oknu, za jehož křížem se vzkypělý opar pouličního osvětlení konečně usadil pod temnotou. Pravým loktem se dítě opíralo o stěnu u otevřených dveří a průvanem zvenčí si nechalo ovívat kotníky nohou, i krk, i spánky.

Krátce jsem na ně pohlédl, pak jsem řekl „Dobrý den“ a ze zástěny u kamen jsem sundal kabát, neboť jsem tu nechtěl stát tak polosvlečený. Chvilku jsem nechal ústa pootevřená, aby ze mne ústy vyšlo rozčilení. Měl jsem hořko na jazyku, řasy se mi v obličejí chvěly, zkrátka nechybělo nic než tahle návštěva, již jsem ovšem čekal.

Dítě pořád stálo u stěny na stejném místě, pravou ruku mělo přitisknutou na zed', tváře mu planuly a nemohlo se nabažit toho, jak drsná je ta obílená stěna a jak rozdírá konečky prstů. Řekl jsem: „Dopravdy jste chtělo ke mně? Není to omyl? Nic není snazší než zmýlit se v tomhle velikém domě. Jmenuji se Takatak, bydlím ve třetím patře. Jsem to tedy já, koho chcete navštívit?“

„Klid, klid!“ řeklo dítě přes rameno, „všechno je v pořádku.“

„Tak pojďte dál do pokoje, rád bych zavřel dveře.“ „Zrovna jsem zavřelo. Nenamáhejte se. Buďte úplně klidný.“

„Nemluvte o námaze. Avšak na této chodbě bydlí spousta lidí, jsou to ovšem všechno mí známí; většina se jich teď vrací ze zaměstnání; jak uslyší někde v pokoji hlasy, myslí si jednoduše, že mají právo otevřít a podívat se, co se děje. Tak už to chodí. Ti lidé mají za sebou celodenní práci; komupak by se podřizovali ve chvíli dočasné večerní volnosti! Však to ostatně víte samo. Tak dovolte, abych ty dveře zavřel.“

„Ale co se děje? Co děláte? Pro mě za mě si může přijít celý dům. A potom, říkám vám znovu: Už jsem zavřelo, copak si myslíte, že jen vy dovedete zavřít dveře? Dokonce jsem zamklo.“

„Tak je to v pořádku. Nic víc nechci. Zamykat jste ani nemuselo. A teď si udělejte pohodlí, když už jste tu. Jste mým hostem. Ve všem mi důvěřujte. Jen se nebojte a uveleďte se tu. Nebudu vás nutit, ani abyste zůstalo, ani abyste odešlo. Copak to vůbec musím říkat? To mě tak špatně znáte?“

„Ne. Opravdu jste to nemusel říkat. Ba ani jste to neměl říkat. Jsem dítě; nač se mnou dělat takové cavyky?“

„Tak zlé to není. Ovšem, dítě. Ale tak malé zas nejste. Jste už úplně dospělé. Být dívka, nesmělo byste se se mnou jen tak zamknout v pokoji.“

„S tím si starosti dělat nemusíme. Chtělo jsem vám jen říct: To, že vás tak dobře znám, mě pramálo chrání, jen vám to šetří námahu, abyste mi něco nalhával. Ale vy mi přesto děláte poklony. Nechte toho, žádám vás, nechte toho. Mimoto vás neznám všude a stále, natož v téhle tmě. Bylo by mnohem lepší, kdybyste nechal rozsvítit. Ne, raděj ne. V každém případě si budu pamatovat, že jste mi už vyhrožoval.“

„Cože? Já že vám vyhrožoval? Ale prosím vás. Vždyť jsem tak rád, že tu konečně jste. Říkám ‚konečně‘, poněvadž je už tak pozdě. Nechápu, proč jste přišlo tak pozdě. Proto je možné, že jsem radostí mluvil páté přes deváté a vy že jste to právě tak pochopilo. Stokrát přiznávám, že jsem tak mluvil, ba vyhrožoval vám vším, čím jen chcete. - Jen žádné hádky, proboha! - Ale jak vás to mohlo napadnout? Jak jste mě mohlo tak urazit? Proč mi chcete vší mocí pokazit tuhle malou chvíličku své přítomnosti? Cizí člověk by mi spíše vyšel vstříc než vy.“

„To si myslím; to nebylo nic moudrého. Tak blízko, jak vám může vyjít vstříc cizí člověk, jsem vám já už od přirozenosti. Vy to taky víte, tak nač ty stesky? Řeknete-li, že chcete hrát komedii, já okamžitě

odejdu.“

Tak? I tohle se mi opovažujete říct? Trochu moc si troufáte. Konec konců jste přece jen v mém pokoji. Jako blázen si rozdíráte prsty o moji stěnu. Můj pokoj, moje stěna! A kromě toho je to, co říkáte, směšné, ne jenom drzé. Říkáte, že vás vaše přirozenost nutí mluvit se mnou tímto způsobem. Opravdu? Vaše přirozenost vás nutí? To je od vaší přirozenosti hezké. Vaše přirozenost je moje přirozenost, a jestliže já se k vám od přirozenosti chovám přívětivě, nesmíte se ani vy chovat jinak.“

„Je tohle přívětivé?“

„Mluvím o dřívějšku.“

„Víte, jaké já budu později?“

„Nic nevím.“

A přistoupil jsem k nočnímu stolku a zapálil na něm svíčku. Neměl jsem tehdy v pokoji ani plyn, ani elektrické světlo. Seděl jsem pak ještě chvíli u stolu, až i to mě unavilo, oblékl jsem si svrchník, vzal z pohovky klobouk a sfoukl svíčku. Vycházeje ven, zakopl jsem o nohu židle.

Na schodech jsem potkal nájemníka z téhož poschodí. „Zase už jdete pryč, vy lumpe?“ zeptal se odpočívaje, nohy rozkročené přes dva schody.

Co mám dělat?“ řekl jsem, „teď jsem měl v pokoji strašidlo.“ Říkáte to stejně mrzutě, jako kdybyste byl našel v polévce vlas.“

„Žertujete. Ale pamatujte si, strašidlo je strašidlo.“ „Velmi správně. Ale co když člověk na strašidla vůbec nevěří?“

„Copak si myslíte, že já na strašidla věřím? Co mi to však pomůže, že nevěřím?“

„To je velice prosté. Nemusíte se už zkrátka bát, když k vám strašidlo doopravdy přijde.“

„Ano, jenže tento strach je přece vedlejší. Ten pravý strach je strach z příčiny zjevení. A tento strach zůstává. Toho mám v sobě víc než dost.“ Samou nervozitou jsem si začal prohledávat všechny kapsy.

„Když jste ale neměl strach přímo z toho zjevení, mohl jste se ho přece klidně zeptat na jeho příčinu!“

„Zřejmě jste ještě nikdy nemluvil se strašidly. Z nich nikdy nedostanete kloudné vysvětlení. Není s nimi řeč. Tahle strašidla jako by měla o své existenci větší pochybnosti než my, což ostatně při jejich vetčnosti není žádný div.“

„Já jsem však slyšel, že se dají vykrmit.“

„To jste slyšel dobře. Dají. Ale kdo to bude dělat?“

„A proč by ne? Když je to kupříkladu ženské strašidlo“, řekl a vyšvihl se na hořejší schod.

„Ach tak“, řekl jsem, „ale ani pak to nestojí za to.“ Vzpamatoval jsem se. Můj známý byl už tak vysoko, že se musel sklonit pod klenbou schodiště, aby na mne viděl. „Ale přesto“, zvolal jsem, „jestli mi tam nahore vezmete moje strašidlo, je mezi námi konec, navždy.“

„Ale to byl přece jen žert“, řekl a stáhl hlavu zpátky. „Tak dobře“, řekl jsem a mohl jsem se teď jít vlastně v klidu projít. Ale že jsem se cítil tak opuštěný, šel jsem raději nahoru a uložil se ke spánku.

Atheneum - literatura na webu
<http://atheneum.zde.cz>